

KORRESPONDENT

ROLNICZY, HANDLOWY I PRZEMYSŁOWY.

Wychodzi jako pismo dodatkowe bezpłatne przy „Gazecie Warszawskiej.”

PRÓBY Z KARTOFLAMI

na polu doświadczalnym w Dańkowie.

(Rzecz odczytana na posiedzeniu Sekcji Przemysłu Rolnego 9-go b. m.)

W danym warsztacie rolniczym, nie wchodząc w możliwe modyfikacje jego samego, mamy możliwość wpływania na powiększenie produkcji danego ziemiopłodu, jak wiadomo, w sposób trojaki: za pomocą nawożenia, za pomocą uprawy i za pomocą wyboru odpowiedniejszej do uprawy odmiany, względnie jej ulepszenia.

Pierwszy z wymienionych czynników wpływa wprawdzie najenergiczniej na ilość zbiorów, lecz stosowanie jego z drugiej strony w sposób, zwykłe środki gospodarstwa przekraczający, pociąga za sobą takie koszty, że za wyjątkiem droższych roślin przemysłowych, w dzisiejszych warunkach ekonomicznych, plus uzyskane, rzadko kiedy pokrywa uczyniony nakład. Tańszym środkiem już jest ulepszenie uprawy, zastosowanie jej w porę, wykluczenie współzawodnictwa chwastów i t. p. Najtańszym wreszcie środkiem do powyższego celu jest zaprowadzenie odmiany bardziej produktywnej od uprawianej poprzednio. Wydatek ten ogranicza się do zakupu niewielkiej ilości nowej odmiany, którą się, czy to w rok, czy w lat parę, rozmnaża. Nakład więc rozłożony na całą przestrzeń uprawną obciąża jej jednostkę miarową nader małą pozycją.

Cała trudność polega na wyborze odpowiedniej odmiany. Wybór ten wymaga niemałej pracy przygotowawczej, wymaga przeprowadzenia porównawczych doświadczeń z pewną liczbą zalecanych odmian, z których jedna lub kilka wychodzi zwycięzko w danych warunkach gleby i kultury. Jeżeli pracę podobną z niektórymi roślinami, połączoną z ich uszlachetnieniem, podjąłem w Dańkowie, to nie dla tego, by na niej oprzeć wnioski, już dla wszystkich rolników naszego kraju bezspornie miarodajne, lecz żeby przedstawić wyniki, jako cegiełkę do budynku, wznoszonego przez współpracujących, jakich nam z każdym rokiem przybywa.

Jedną z roślin, której w Dańkowie od szeregu lat poświęciłem wybitne miejsce w polach próbnych, jest kartofel. Obratem kartofel raz dla tego, że jest on u nas z okopowych najszerzej uprawianą rośliną, a także dla odmiennych, od innych roślin gospodarskich, właściwości kartofla, pod względem jego rozmnażania.

Obok chmielu jest to jedyna roślina gospodarska, którą rozmnażamy drogą bezpłciową — z oczek.

Gdy przy rozmnażaniu z nasienia przez zlanie się plasm komórki pyłkowej z plasmą jajeczką powstaje skombinowana nowa plasma, tu mamy do czynienia tylko z jedną i tą samą plasmą, która, przez dzielenie się komórek i odłączenie od starych, w rzeczy samej krąży niezmienną w miliardach osobników ztąd powstałych.

Są organizmy w naturze, jak np. amoeba, u których innego rodzaju rozmnażania niema, a mimo to nie zaginęły wskutek wyrodnienia. Są to jednakże organizmy najpierwotniejsze, jednokomórkowe.

U najdoskonalszych organizmów znowu, jakimi są zwierzęta wyższe, dyferencjacja plazmy zarodkowej i fizjologicznej posunięta jest, jak wiadomo, do tego stopnia, że inaczej niż drogą płciową rozmnażać się nie mogą. Rozmnażanie drogą płciową jest bez zaprzeczenia postępowaniem w ewolucji naturalnej organizmów.

Gdy u roślin bezpłciowych dostanie się jakaś wadliwość np. choroba grzybkowa, do przestrzeni międzykomórkowych, przekazuje się już ona dalej wszystkim odrosłom i powoduje już tem samym upadek coraz większy tych ostatnich. Czy to w ten sposób, czy, że jak to twierdzi większość, sam organizm wskutek podeszłego wieku jego zarodzi, zaczyna chromać, faktem jest, że rośliny, przez długi przeciąg czasu z oczek rozmnażane, wyrodniają, co szczególnie się obja-

wia przez zmniejszoną energię ich funkcji życiowych i odporność przeciw wpływom chorób roślinnych.

U kartofli szczególnie to stwierdzono, a komisya, temu kilkanaście lat przez parlament angielski dla zbadania kwestyi zarazy kartoflanej i środków zapobiegawczych, wybrana, oznaczyła dla Anglii na lat dwadzieścia czas, po których, w odmianach kartofli od chwili ich powstania z nasienia licząc, występują objawy starości.

W najnowszym też czasie znaczna liczba hodowców zajmuje się wytwarzaniem nowych odmian kartofli z nasienia.

Krzyżują oni ze sobą dwie odmiany, powstaje z każdej kombinacji wielka ilość nowych osobników, różniących się między sobą, lepszych i gorszych, z których każdy z oczek rozmnożony, byłby w stanie dać początek nowej odmianie. Zadaniem hodowcy jest tu wybranie naprzód według cech zewnętrznych całych roślin, później przez próbną uprawę porównawczą, tych z wielkiej liczby otrzymanych odmian, które najlepsze posiadają własności.

Co rok też każdy z hodowców wprowadza do handlu kilka otrzymanych tą drogą nowości, a i z tych wielka ilość, po kilku latach próby, okazuje się niegodnymi uprawy.

Wyrzekłszy się pracy nad tworzeniem nowych odmian kartofli, postanowiliśmy w Dańkowie tylko sprawdzać corocznie wartość kilku nowych odmian, zachwalanych przez hodowców, poddając je doświadczeniom porównawczym wraz z dawniejszemi.

Odmiany, w roku 1893 badane, były następujące:

GORZELNICZE.

„Simson,” „Sirius” i „Viola” sprowadzone od Paulsena w roku 1892; tę ostatnią ze względu na kształt, płytkość oczek i dobry smak; można również zaklasyfikować do stołowych późnych.

„Imperator Richtera” sprowadzona dawniej, która może służyć jako pastewna i mniej wykwiwna stołowa.

„Athene” hodowli Paulsena.

„Reichskanzler” hodowli Richter dwie powyższe odmiany sprowadzone od p. Ludwika Górskiego (junior) w r. 1893.

„Alkohol” hodowli Paulsena, sprowadzona dawniej od Buscha.

„Aurora” również.

„Achilles” sprowadzona od p. Sokołowskiego z Kujaw r. 1893.

„Daberskie” przed laty sprowadzona z Rzezczyca od p. Szwajcera.

„Andersen” od Buscha.

„Cebule” z żółtem mięsem, miejscowe.

„Champion” od Buscha.

WCZESNE STOŁOWE.

„Charles Downing” amerykańskiej hodowli, sprowadzona od Buscha w r. 1892.

„Rosy Morn” sprowadzona od Buscha w r. 1892.

„Early Rose”.

ŚRĘDNO WCZESNE.

„Dakota Red” amerykańskiej hodowli, sprowadzona od Buscha.

„Alpha”.

„Frühe Nassengründer” hodowli Paulsena, sprow. od Buscha.

RÓŻNE STOŁOWE.

Prócz tych, które już pomiędzy gorzelniczemi zamieszczone zostały:

„Sutton's Magnum Bonum” sprowadzona od Buscha.

P A S T E W N E.

„Blau Riesen” i „Caesar” hodowli Paulsena i od niego sprowadzone w r. 1892.

Ogółem odmian dwadzieścia dwie.

Pod względem charakterystyki bulw ograniczymy się do opisanie kilku mało znanych, świeżo z zagranicy sprowadzonych odmian, tak jak się w nasieniu oryginalnem przedstawiały; dołączymy zarazem niektóre obserwacje, podczas wzrostu uczynione.

1. Charles Downing. Kształt podłużny i spłaszczony, u kory przeważnie zwięzłe, oczka białe, dołki i miejsca zawiązania płytkie, w miejscu dołków trafiają się wypukłości, skóra złoto-żółta gładka; mięso białe, niekiedy z różowymi pręgami, jak u Early Rose, kwitnie białe.

2. Rosy Morn. Bardzo podobne do Early Rose, oczka białe, dołki trochę płytsze, mięso białe z różowymi pręgami, kwitnie białe.

3. Simson. Kształt okrągławo-spłaszczony (w oryginalnym nasieniu znaleziono 15% bulw podłużnych), dołki średnio-głębokie, tak samo miejsca zawiązania, oczka żółte, skóra biała miejscami popękana, mięso lekko żółtawe, kwitnie jasno-fioletowo, łodygi zielone.

4. Blaue Riesen. Kształt trudny do określenia z powodu swej niestałości. W oryginalnym nasieniu znaleziono 50% okrągłych bulw, 34% spłaszczonych i 16% podłużnych; to były jednakże średniaki. W nasieniu zaś normalnej wielkości, jakie wyrosło, stosunek podłużnych do okrągłych zwiększył się znacznie, jak to zresztą zwykle bywa; dołki dosyć płytkie, kolor skóry modry, oczka lila, mięso białe, kwitnie niebiesko, łodygi fioletowe.

5. Sirius. Kształt okrągławy z małymi wypukłościami i nieco spłaszczony (kilka sztuk podłużnych znaleziono jednak w nasieniu oryginalnym), dołki płytkie, miejsce nawiązania dosyć płytkie, w dużych egzemplarzach głębsze, oczka białe, skóra biała, mięso białe, cokolwiek jednak żółciejsze od odmian następných: Viola i Caesar, kwitnie fioletowo, łodygi jasno-fioletowe.

6. Viola. Kształt spłaszczony nieco podłużny, dołki płytkie, miejsce zawiązania nieco zagłębione, oczka fioletowe, skóra modra, mięso białe, kwitnie niebiesko, łodygi liczne jasno-fioletowe.

7. Caesar. Kształt przypomina Championy, trochę spłaszczony, dołki dosyć głębokie, skóra i mięso białe, oczka białe, kwitnie białe, łodygi zielone, liście szerokie, jasno-zielone, dosyć gładkie.

Pole próbne w roku 1893 zajęło równą 460-prętową przestrzeń, w środku wielkiego szlaku zasadzonego kartoflami, w zwyczajnej kulturze. Rodzaj gleby gliniasto-piaszczystej o głębokości warstwy urodzajnej około 14" i podglebia o większej zawartości gliny.

Pole to nawiezione było w r. 1891 cienko obornikiem (15 fur parokonnych na morgę) pod pszenicę ozimą, którą sprzątnięto w r. 1892. Pszeniczysko otrzymało jedną orkę przed zimą. Wiosną pole próbne nawiezione sztucznie nawozami: saletrą chilijską w stosunku 200 funt. i superfosfatem z kości palonych (13%) w stosunku 300 funt. na morgę. Kartofle zasadzone w końcu kwietnia na odległość 22" x 22". Każda odmiana zajęła 8 rzędów po 20 prętów długich, co odpowiada mniej więcej 20 prętom kwadratowym. Odmianę Richter's Imperator, dla kontroli stopnia ściśłości doświadczeń, powtórzone dwa razy: raz na początku szeregu działków, a drugi raz w środku.

Odmiany wczesne zasadzone obok siebie.

Ponieważ kartofle sadzone były na krzyż, a więc tak samo po wejściu trzykrotnie puszczono wypielacze między rzędami, za każdym razem zmieniając kierunek; po ostatnim obredzeniu wyrwano ręcznie jeszcze pozostałe przy krzakach chwasty. Uprawa stosowana zresztą w całym okalającym polu.

W roku 1893 w pow. Grójeckim warunki atmosferyczne były bardzo sprzyjające rozwojowi kartofli. Deszcze przechodziły często, a nie trwały długo; a chociaż stan wilgotności roli nadawał się może do rozwoju zarazy, ta jednakże pojawiła się bardzo późno. Przypisuję to niepamiętnie suchemu latu z r. 1892, które tak musiało przetrzebić phytophorę, że mała ilość przechowanych na rok następny zarodników potrzebowała dłuższego czasu do takiego rozmnożenia, aby mogła wystąpić w znacznie większym rozmiarze. Nadto jeszcze i sucha względnie zima z r. 1892 na 1893 zbawiennie oddziaływała na rolę, zachowując wierzchniej warstwie intraty, latem w niej nagromadzone; słowem, czynniki te złożyły się na znakomite urodzaje wszelkich płodów nie tylko na rolach dobrze zasilanych nawozami, ale nawet na wyczerpanych działkach włościańskich.

Obserwacje podczas wzrostu dały poznać miejsce zbudowane silnie w górnym końcu parceli zasadzonej cebulami. Miejsce to odcięto przy zbiorze i wykluczono od obliczeń. Środkowa parcela Imperatora trafiła na wywyższenie, pochodzące, jak się zdaje, z dawnego zgonu dwóch skib, gdyż i za polem próbnym, wśród okalających je kartofli na przedłużeniu rzędów tej parceli, dał się zauważyć wzrost bujniejszy od wyległych redlin, tą samą odmianą (Imperatorami) zasadzonych.

Odwrotnie można było w podobny sposób wnosić z wzrostu okalających kartofli, że parcele, sąsiadujące ze sobą zasadzone odmianami Viola i Sirius, a także odmianą Dakota Red, trafiły na pas ziemi upośledzony, charakteryzowały się też wyraźną wklęsłością poziomu gruntu.

Pod względem pory zakwitania przodowały odmiany: Charles

Downing, następnie: Early Rose i Rosy Morn, dalej: Alkohol, Daberskie, Richter's Imperator i Dakota Red,—te wszystkie zakwitły przed dniem 4-ym lipca. Później: Sirius, Blaue Riesen, Cebule, Andersen, Aurora, Caesar, Viola, Frühe Nassengrunder, Alpha, Sutton's Magnum Bonum, Champion, Achilles, Reichskanzler, Athene i Simson; dwie ostatnie odmiany zakwitły najpóźniej. Odmiany Simson i Achilles zawiązywały bardzo dużo nasienia; Athene—mniej; Sirius, Blaue Riesen i Viola—trochę.

W dniu 3-im sierpnia zastosowano zroszenie roztworem siarczanu, miedzi i wapna za pomocą sikawki Maufartha „Syphonia“. Podzielono za pomocą rozpiętych sznurów poprzecznie do długości działków, każdy z nich na cztery części, z których na przemian dwie zroszono, a dwie pozostały niezroszone.

Roztwór przygotowano w ten sposób, że 6 funt. siarczanu miedzi rozpuszczono w 100 funt. wody i dolano 50 funt. rozlasowanego w wodzie wapna, przyczem żółty papier kurkupiowy przyjmował w roztworze tym zabarwienie brązowe; był to więc roztwór 4% siarczanu miedzi.

Sikawka działała wybornie, rozpylając płyn nadzwyczaj drobno na liście. Projektowałem powtórzyć to zroszenie po paru tygodniach, lecz pilne zajęcia stanęły wykonaniu na przeszkodzie.

Okolo 10-go sierpnia pierwsze charakterystyczne kropki brunatne zaczęły się na liściach kartofli pokazywać. W kilka tygodni później przegląd pola próbnego nie dał zauważyć różnicy w zachowaniu się odmian między częściami działków zroszonych a niezroszonych. U jednej tylko odmiany Sutton's Magnum Bonum wyraźnie występowała większa zieloność liści na działkach zroszonych.

Parcele z odmianami Athene i Reichskanzler okazywały od początku wzrost słabszy, co przypisuję przypadkowej różnicy w nasieniu, które, jak również Achilles, były świeżo sprowadzone. Kłęby dwóch wymienionych odmian były najdrobniejsze ze wszystkich użytych.

Pod względem pory usychania liści i łodyg, nastąpiło ono bardzo wczesnie u odmian: Early Rose, Charles Downing, Rosy Morn; wczesnie u odmian: Dakota Red; średnio wczesnie u odmian: Alpha i Frühe Nassengrunder; średnio u odmian: Alkohol, Aurora i Daberskie; późno u odmian: Imperator, Caesar, Sutton's Magnum Bonum, Cebule z żółtym mięsem, Viola i Reichskanzler; bardzo późno u odmian: Sirius, Andersen, Achilles, Blaue Riesen i Simson.

Do zbioru przystąpiono w dniu 20-ym października. Wysokość plonu oznaczono wagą dla każdej parceli, ważąc oddzielnie plon każdej z czterech jej części zroszonych i niezroszonych. Tu waga potwierdziła poprzednio już na oko uczyniony wniosek, że zroszenie wywarło jedynie wpływ na odmianie Sutton's Magnum Bonum. Cyfry tu otrzymano na parcelach, zajmujących po 5 prętów kwadratowych:

I niezroszona kłębów funt.	622
II zroszona	672
III niezroszona	614
IV zroszona	654

okazują się tu różnice raz 50 funt., drugi raz 40 funt. na 5 prętach czyli średnio 45 funt., co odpowiada 2,700 funt. na morgę, na korzyść zroszenia. Ze zaś koszt zroszenia jednorazowego wynosił na morgę:

8 funt. siarczanu miedzi	rub. 1 kop. 28
8 funt. wapna	rub. — kop. 4
robotnik	rub. — kop. 10
Razem	rub. 1 kop. 42

w tym więc wypadku otrzymało się nadwyżkę około 10 korcy na morgu, kosztem około 15 kop. na korcu. Przypuszczać należy, że w roku, w którymby zaraza wcześniej wystąpić miała, działanie zraszania mogłoby się korzystniej i na innych odmianach objawić.

Zawartość mączki oznaczono na przeciętnej wielkości kłębach, wziętych ze środkowych redlin, za pomocą areometru Crockera, pлавяąc w szeregu słoików napelnionych roztworami soli o różnym stężeniu, tak dobranych, aby różnica w stężeniu odpowiadała różnicy jednego procentu zawartości mączki.

W następującym zestawieniu podajemy wyniki porównawczych tych upraw, u których odmiany uszeregowane są według zbioru mączki z morgi.

Objasnić winienem, że cyfry zbioru kłębów i dla zbioru mączki są tu inne, aniżeli te, które podałem przy sposobności wystawy nasion, a które także przesłałem panu Wasilewskiemu, a to z tego powodu, że uważałem za racjonalne przy każdej odmianie od cyfry zbioru potrącić ilość kłębów, użytą na nasienie. Płości te nasienia są między sobą dość różne, stosownie do wielkości kłębów danej odmiany, co podaję w następującym zestawieniu:

NAZWA ODMIANY	Wysadzono na morg. funt.	Zbiór kłębów z 300 przętów w funtach	Zbiór kłębów po potrąceniu nasienia z 300 przętów w funtach	Zawartość mączki w procentach	Zbiór mączki z morgi w funtach	Zbiór mączki z morgi po potrąceniu nasienia w funtach	Zajęty miejsca pod wzgl. zbioru mączki z morgi	Zajęty miejsca pod wzgl. zawartości mączki
Imperator . . .	5400	50250	44850	22.375	11243.4	10035.2	} 1	} 8
Imperator powtórzony . . .	5100	45855	40755	23.20	10638.3	9455.1		
Caesar . . .	2250	45795	43545	20.1	9204.8	8752.6	2	18
Simson . . .	2100	35190	33090	25.31	8906.6	8491.3	3	2
Alkohol . . .	2745	35415	32670	24.51	8680.2	8007.4	4	5
Aurora . . .	2623	37620	34997	22.28	8381.0	7796.6	5	9
Blau Rieser . . .	4800	40395	35595	20.7	8361.7	7368.1	6	15
Sutton's Magn. Bonum . . .	2655	38415	36315	20.38	7829.0	7288.0	7	16
Cebule . . .	3000	35895	32895	21.365	7668.9	7028.0	8	11
Alpha . . .	1740	34950	33210	20.9	7304.5	6941.5	9	14
Athene . . .	1200	27555	26355	26.26	7235.9	6920.9	10	1
Daberskie . . .	2250	30855	28605	23.225	7166.0	6643.4	11	7
Reichskanzler . . .	1485	27540	26055	25.16	6929.0	6565.5	12	3
Sirius . . .	2520	29295	26775	24.1	7060.1	6452.8	13	6
Viola . . .	2535	28770	26235	24.56	7065.8	6443.3	14	4
Frühe Nassen-grunden . . .	1812	32385	30573	20.95	6784.5	6404.9	15	13
Andersen . . .	2145	31410	29265	21.20	6658.9	6204.2	16	12
Early Rose . . .	3187	35235	32048	17.24	6074.7	5525.3	17	21
Dakota Red . . .	2850	33420	30570	17.82	5955.4	5447.5	18	19
Champion . . .	2400	28125	25725	20.3	5709.4	5222.2	19	17
Achilles . . .	3150	27300	24150	21.5	5869.5	5192.3	20	10
Rosy Morn . . .	4080	32535	28455	17.41	5664.3	4954.0	21	20
Charles Downing . . .	4890	33390	28500	17.21	5746.4	4904.8	22	22

Plony i zawartość mączki w roku ubiegłym wysokie, jak nigdy. Na czele pod względem zbioru z morgi stoi znów, jak i lat poprzednich Imperator Richtera wraz z wysoką zawartością mączki. Zbiór tu z obliczenia wynikający przechodzi 160 korey z morgi i zbliżony jest zresztą do zbioru, jaki mi pole całe wydało.

Niestety i w ubiegłym roku objawiła się, zwłaszcza w większych kłębach, skłonność do gnicia, tak, iż większą część kopców w listopadzie przebrać musiano. Drobne i średniaki nie psują się i ztąd zalecenia godnym jest sortowanie zaraz podczas kopania na wielkie i drobne; zużycie zaraz w jesieni wielkich i przechowanie drobnych do sadzenia w oddzielnych kopcach.

Bardzo zbliżoną do Imperatorów zbiorem, ale nie zawartością mączki, okazała się odmiana Caesar, którą, jako pastewną, polecić można do próbnych upraw.

Jako pierwszorzędną odmianę gorzelniczą występuje Simson. Ma ona być jednak wymagającą pod względem wilgoci. W roku ubiegłym z powodu jej dostatku, tej cechy Simsonów nie mogliśmy zaznaczyć.

Dalej Alkohol i Aurora, co do których, zwłaszcza ostatniej, powątpiewać muszę, czy w roku bardziej zaraźnym na tej wysokości by się utrzymała.

Ostatnie miejsca zajmują, jak zwykle, odmiany wczesne, między którymi zawsze jeszcze naczelną miejsce trzymała Early Rose. Champion i Achilles słabo wypadły: tak iż co do Championów, które już od kilku lat nie zadawałnają, postanowiłem je nadal od dalszych prób usunąć.

Z odmian stołowych odznacza się nie nowa wprawdzie, ale jeszcze nie pokonana odmiana Sutton's Magnum Bonum.

Daberskie zajmują miejsce środkowe. Wogóle jeżeli odporność przeciwko zarazie stanowi cechę, za pomocą której nowo wyhodowane odmiany pobijają plonami dawniejsze, to rok ubiegły nie był w stanie, dla słabego i późnego ogólnie rozwoju zarazy, wykazać całą wyższość młodych odmian, a jednakże zajmują i w tym roku zaszczytne miejsce.

Jeszcze raz pragnąłbym zaznaczyć, że wyniki tego jednego doświadczenia bynajmniej nie mogą rościć pretensji służenia do wniosków ogólnych i żadne w jednej miejscowości wykonane doświadczenie, z którego przy najstaranniejszym wykonaniu nie podobna wykluczyć błędów, nie może mieć innego zadania, jak danie niektórym tylko wskazówek dla łatwiejszego orientowania się tym, któ-

rzy nie mają czasu u siebie podobnych doświadczeń przeprowadzić, i jeżeli niniejsze badanie choć w słabej mierze i małym zakresie odpowiedziało temu celowi, sownie czułbym się wynagrodzonym za poświęconą im pracę.

Al. Janasz.

Rozporządzenia rządowe.

Przepisy o powrotnym przywozie bez cła z zagranicy worków, wywiezionych z Rosji ze zbożem.

(Zatwierdzone w d. 14 (26) marca 1894 r. przez ministra skarbu).

§ 1. Wysyłane za granicę z ruskiem zbożem wywozowym worki zezwala się przywozić stamtąd napowrót próżne bez opłaty cła, lecz z zachowaniem przepisów następujących:

§ 2. Przywozić napowrót bez cła można tylko worki uszyte z grubej tkaniny jutowej lub płóciennej (191 art. taryfy).

§ 3. Życzący sobie korzystać z ulgi przywiezienia bez cła worków winien zawiadomić o tem piśmiennie przy składaniu dokumentów na wywóz opakowanego w te worki zboża, ze wskazaniem ilości worków.

§ 4. Na zasadzie takiej deklaracji instytucja celna, sprawdzwszy ilość worków, wydaje wywozowcowi specjalne świadectwo, wycięte z księgi sznurowej z pieczęcią komory i wskazaniem ilości worków, terminu, do którego zezwala się worki wprowadzić napowrót bez cła (§ 5) i nazwiska wysyłającego. Wiadomości te zamieszczone być winny również i na pozostającym w księdze talonie świadectwa.

§ 5. Worki próżne zezwala się przywozić bez cła na zasadzie wzmiarkowanych w paragrafie poprzednim świadectw jedynie z warunkiem, aby od czasu wywiezienia ich upłynęło nie więcej jak 6 miesięcy i aby przy oględzinach wykazywały widoczne ślady używania.

§ 6. Przywożone z zagranicy rzeczony worki podlegają ogłoszeniu zgodnie z obowiązującymi przepisami o towarach przywożonych wraz ze wszelkimi skutkami; wydane przy ich wywożeniu świadectwa winny być przy tem składane.

§ 7. O ilości przepuszczonych bez cła worków i o czasie ich przewiezienia, a także o numerach deklaracji, za którymi przepuszczone zostały, winny być uczynione adnotacje, zarówno na świadectwach, jak i na odpowiadających im talonach, w kartkach zaś rewizyjnych zaznaczony być winien numer świadectwa, na zasadzie którego worki uwolnione zostały od opłaty cła.

U w a g a. W razie przywozu worków do innej instytucji celnej, aniżeli ta, z której wywiezione zostały ze zbożem ruskiem, komora, do której przywieziono worki, komunikuje o ilości wypuszczonych za każdym świadectwem worków komorze, przez którą zostały wywiezione, w celu poczynienia odnośnych adnotacji na talonach.

§ 8. Po przywiezieniu wszystkich worków, wymienionych w świadectwie, ostatnie zostaje odebrane osobie, która je otrzymała i po uczynieniu na niem odpowiednich adnotacji zostaje dołączone do deklaracji, za którą wypuszczoną została ostatnia partya worków i wysłane wraz z ostatnią do izby kontrolnej.

§ 9. Przepisy niniejsze stosowane być mają we wszystkich komorach państwa, zarówno na lądowej, jak i morskiej granicy.

§ 10. Ustanowione w rozwinięciu rozkazu Najwyższego z dnia 26 czerwca 1888 r. przepisy o przewożeniu bez opłaty cła morzem z zagranicy worków dla wypełnienia ich zbożem wywozowym i mąką pozostają w mocy i wobec przepisów niniejszych. Przepisy zaś o przywozie powrotnych bez cła części worków wysłanych za granicę ze zbożem ruskiem (zatwierdzone przez ministra skarbu w dniu 10 (22) listopada 1888 r. w rozwinięciu rozkazu Najwyższego z dnia 18 (30) września tegoż roku), stosowane być mają do tych partyj worków, które wysłane zostały za granicę przed dniem 8 (20) marca 1894 roku.

ROZMAITOŚCI.

Kongres w Paryżu. Tutejsi ogrodnicy otrzymali wezwanie na wzięcie udziału w kongresie ogrodniczym w maju r. b. w Paryżu. Program kongresu jest następujący: 1) dzielenie w stosunku do siły i wytrzymałości roślin hodowanych; 2) włoskowatość w stosunku do uprawy ziemi; 3) sposoby przyspieszenia nityfikacji materij zawierających azot; 4) najlepsze metody pędzenia roślin kwiatowych (konwalia, lilak, róże i t. p.); 5) pędzenie owoców (truskawki, winogrona, brzoskwinie); 6) warzywa inspektowe (fasola, szparagi); 7) przyjęcie jednostki porównawczej do oceniania rozmaitych systemów ogrzewań wody gorącej. Referaty z powyższych tematów, napisa-

ne po francusku, winny być dostarczone przed dniem 1-szym maja do francuskiego Towarzystwa Ogrodniczego (Paryż, nl. de Grauelle St. Germain).

Niestosowne użycie środków dezynfekcyjnych. Jedna z gazet rolniczych donosi o nowym wypadku śmierci zwierząt z powodu nieestosownego użycia środków dezynfekcyjnych. W Szwecji zdarzył się świeżo tego rodzaju wypadek, który spowodował śmierć znacznej ilości zwierząt i pociągnął za sobą śledztwo sądowe. Dnia 17-go grudnia r. z. pojawiło się zapalenie śledziony w dobrach Hall, około Södertelge. Po zabicu chorego bydła, lekarz przeprowadził środki dezynfekcyjne i ogłosił, że zaraza została uśmierzona. W gospodarstwie tem znajdowały się 92 krowy, z których znaczniejsza część zaczęła zaraz po dezynfekcji okazywać upadek sił, a równocześnie pojawił się u nich kaszel, porażenie tylnych części, płynienie z pyska i nosa, u niektórych nawet krwotoki i wielkie osłabienie. Wezwany lekarz obwodowy przypisał objawy te zatruciu. Pierwszy wypadek śmierci zdarzył się 8-go stycznia po kilkogodzinnej tylko chorobie. Od 8-go stycznia do 6-go lutego padło 10 sztuk bydła, a z całej stajni zachorowało 82%, wskutek czego właściciel wezwał weterynarza do odpowiedzialności. Śledztwo wykazało, że weterynarz użył 700 gr. sublimatu dezynfekcyjnego w bardzo silnym roztworze. Jakim sposobem bydło wciągnęło w siebie tę truciznę, nie zdołano ostatecznie wysledzić.

Kukurydza na paszę dla krów i bydła młodocianego. Śrut kukurydzy znany jest jako dobra pasza dla opasów, gdyż szybko się od niego tuczą — z drugiej strony tamuje popęd piciowy, zatem dla młodego bydła nie jest korzystny. W pierwszym roku życia tychże bydła nawet nie dobry na paszę, gdyż zbyt mało zawiera białka, nie działa też na wydzielanie się mleka u krów. Masło przy obfitszem pasieniu tym śrutem kukurydżowym, staje się bardzo miękkie, dla tego nie należy zadawać więcej niż 1 kg. śrutu dziennie na sztukę bydła. Za to jest wyborną paszą i posilną dla wołów roboczych, którym należy zadawać tak samo, jak i opasom 4 — 5 kg. na 1,000 funtów żywej wagi bydła. Kukurydza niezdrowa, nieco napleśniała, jest bardzo szkodliwą paszą, szkodliwszą, niż wszystkie inne nieco nadpsute surogaty pastewne.

Tuberkuły u kóz. Mleko kozy uważane było dotąd za najzdrowsze i zalecano je zwykle dla dzieci, zagrożonych suchotami. Tem więcej więc zasługuje na uwagę spostrzeżenie, które zrobiono w wyższej szkole weterynaryjnej w Dreźnie, a o którym asystent Eichhorn uczynił w r. 1892 wzmiankę w „Wiadomościach weterynaryjnych w król. Saskiem”. Spostrzeżenia te dotyczyły kozy, która zachorowawszy w stadzie, liczącem około 28 sztuk, była przywieziona do zakładu, a gdy w kilka dni zdechła, przekonano się, że była w wysokim stopniu tuberkuliczna. Postanowiono wskutek tego, aby całe stado, t. j. 27 pozostałych kóz, zaszczepić tuberkuliną. U 18 z nich wzniosła się temperatura po zaszczepieniu z 1° do 25° C., a tylko u 9 nie dochodziła 1° C. (1,6 = 1,9° C.). Należało zatem wnieść, że 60% kóz było dotkniętych tuberkulami, a tylko 32% mogło być prawdopodobnie zdrowych. Właściciel pozwolił tylko na zabicie 3 sztuk, z których 2 okazały się podejrzaną, 1 zaś całkiem wolną od tuberkul. Dyagnoza okazała się trafną, a wypadek ten dowiódł, jak bardzo należy być ostrożnym w wyborze mleka koziego do kuracji.

DZIAŁ INFORMACYJNY.

Ogłoszenia bezpłatne dla ziemian.

POSADY I PRACE.

Poszukiwane.

* Poszukuje posady rządcy człowiek, który praktykował lat 20. Świadczenia jak najlepsze. Wiadomość w redakcyi. —95—

* Poszukuję posady rządcy. Bliższych informacji udzieli redakcyi. —115—

* Poszukuje miejsca rządcy gospodarczego człowiek w sile wieku, posiadający kilkunastoletnią praktykę, w czasie której w jednym miejscu pozostawał lat pięć. Rekomendacja najpoważniejszych obywateli ziemskich. Wiadomość w redakcyi pod lit. A. D. —93—

* Poszukuję posady praktykanta gospodarczego; kwalifikacye: dyplom z ukończenia studyów agronomicznych w uniwersytecie Dorpackim i dwuletnia praktyka gospodarza. Wiadomość w redakcyi. —108—

* Poszukuję posady rządcy lub administratora. Bliższe informacye: Warszawa, Senatorska 22, m. 32 dla rządcy. —92—

* Poszukuje posady rządcy człowiek, który praktykował już lat 20. Wymagania średnie. Adres: Warszawa, Hotel Europejski u szwajcara. —93—

* Poszukuje miejsca *stelmach*, człowiek młody, dobrze z rzemiosłem obeznany. Wymagania skromne. Zgłaszać się do Józefa Traczyka w Warszawie, Wspólna 50, stróż wskaże. —100—

* Administratorów dóbr, domów, lasów, fabryk z gruntownym fachowem wykształceniem, pierwszorzędnymi rekomendacyami, kaucyami, poleca: Oddział rekomendacyjny Kantoru komisowego, Nowosenatorska Nr 6. —115—

Zaofiarowane.

* Do folwarku Chmielek, pow. Biłgorajski poczta Tarnogród, potrzebny jest ekonom kawaler z kilkoletnią praktyką gospodarską i dobrmi świadectwami kilkoletniemi z jednego miejsca. Pensya sto rub. i całkowite utrzymanie na stole dworskim. —106—

KUPNO I SPRZEDAŻ.

Majątki.

* Folwark objętości przeszło 7 włók w guberni Lubelskiej, oddalony od stacyi drogi żelaznej Nadwiślańskiej szosą 13 wiorst, a od poczty 3 wiorsty, gdzie znajduje się doktor i apteka, jest do sprzedania z inwentarzem martwym i żywym, obsiany, z ogrodem, zabudowaniami w bardzo dobrym stanie, murowanym domem mieszkalnym, położonym w malowniczej okolicy, bez serwitutów, gospodarstwo wzorowe. Wiadomości i bliższych informacji udzieli redakcyi. —94—

* Jest do sprzedania folwark objętości 15½ włók z nowym domem na suterynach, budynki wszystkie nowe i murowane, z inwentarzem kompletnym. Jedenaście wiorst od stacyi dr. żel. Warszawsko-Bydgoskiej po szosie. Dwie wiorsty od fabryki cukru. Bliższe szczegóły w redakcyi. —109—

* Ktoby miał do sprzedania lub do wynajęcia w dzierżawę folwark mniej więcej do 1,000 mórg, ze szczegółami raczy się zwrócić pod następującym adresem: Pokoje umeblowane — Rostow nad Donem „Astrachan”. Franciszkowi Borowic. —119—

* Mający do sprzedania majątek ziemski średniej wielkości zechcą nadesłać szczegółowy jego opis wraz z oznaczeniem warunków sprzedaży do redakcyi pod literami W. R. —107—

Różności.

* Jest do sprzedania uprząż w dobrym stanie na czwórkę. Adres w redakcyi —96—

* Poszukuję używanych lecz nie zniszczonych trzech siodeł damskich. Adresu udzieli redakcyi. —97—

* Dobra Kryniczki, poczta Zamość, gub. Lubelska, mając na sprzedaż gorczycę białą w cenie 2 rub. 50 kop. za pud, loco, stacya Rejowiec, razem z workiem. Gorczyca w dwa miesiące po zasiewie daje obfitą zieloną paszę. —102—

* Potrzebne są cztery chomonta z bronzami, używane lecz w dobrym stanie. Bliższych informacji udzieli redakcyi —105—

* 4.000 sztuk drzewa sosnowego na splaw (gatunek wyborowy) jest do sprzedania. Od stacyi kolejowej wiorsta, a od kanału splawnego wiorst piętnaście. Stacya Liniewo dr. żel. Moskiewsko-Brzeskiej, majątek Orańczyce. —110—

* Dwa walachy skarogniade 15½ miary, zdatne pod wierzch i do zaprzęgu, wzrostem i chodami dobrane, są do sprzedania w Topoli pod Skalbierzem. —118—

* W Patrykozach, poczta Mszczonów, dostać można kartofli na wysadki „Modrych Olbrzymów“ i „Białych Athenów“ po 4 rub. za 7 pud. z workiem i dostawą do Rudy Guzowskiej. —101—

* Potrzebne kucyki (ponny), oraz muły. Wiadomość ulica Żórawia Nr 6, mieszkania 19 w Warszawie. —114—